

ԱԶԳԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՍԱՄԱԿԱՐԴԱԿԸ ԲՆՈՒԹԱԳՐՈՂ ՅՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ

Ցանկացած պետության կարևորագույն խնդիրներից մեկը ազգաբնակչության կենսամակարդակի բարելավումն է: Շուկայական տնտեսության պայմաններում ազգաբնակչության զբաղվածության վիճակն էական ազդեցություն ունի կենսամակարդակի բարելավման վրա, քանի որ դրա արդյունքում ստացված վարձատրությունը հանդիսանում է եկամուտների ամենակայուն և հուսալի աղբյուրը: Եկամուտների աճը պայմաններ է ստեղծում կյանքի որակը բարելավելու համար: Կենսամակարդակը ներկայացվում է որպես երկրի բնակչության կյանքի պայմանների ամբողջություն, որը համապատասխանում է նրա տնտեսական զարգացման ձեռք բերած մակարդակին: Կենսամակարդակը բնութագրող ոչ բոլոր ցուցանիշներն են, որ ընդհանրական են երկրների համար: Կան երկրներ, որտեղ կարևորվում է բժշկական ապահովագրությունը, ուրբանիզացման մակարդակը, սակայն գոյություն ունեն կենսամակարդակը բնութագրող հիմնական ամփոփ ցուցանիշներ, որոնք ընդհանրական են շատ երկրների համար: Դրանք են՝ մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ, տնային տնտեսությունների (SS) կողմից սպառված ապրանքների ու ծառայությունների ծավալը, ծնելիության և մահացության ցուցանիշները, միջին ամսական անվանական աշխատավարձը, ամսական կենսաթոշակի միջին չափը, տնտեսապես ակտիվ բնակչությունը, գործազրկության մակարդակը, զբաղվածության մակարդակը, նվազագույն սպառողական զամբյուղի ամսական արժեքը մեկ շնչի հաշվով, կրթական տարբեր մակարդակների բնակչության թիվը, բնակչության բաշխումն ըստ եկամտային խմբերի և այլն:

Բնակչության բարեկեցության և կենսամակարդակի գնահատման կարևոր ցուցանիշ է հանդիսանում աղքատության մակարդակը: Ըստ ՄԱԿ-ի՝ աղքատությունը ներառում է գործազրկությունը, որը բնորոշվում է որպես եկամտային աղքատություն և բարեկեցիկ կյանքով ապրելու հնարավորությունների սահմանափակություն և հասանելիություն: Ֆրանսիացի տնտեսագետ Վիմոնտը գտնում է, որ գործազրկության լուծման համար կարևոր նշանակություն ունի աշխատանքի արտադրողականությունը, քանի որ հենց բարձր արտադրողականություն ունեցող ճյուղերն են ապահովում տնտեսական աճ, ազդում են գործազրկության մակարդակի վրա և միաժամանակ ստեղծում նոր աշխատատեղեր: Ընդ որում՝ դրանց ազդեցությունը զբաղվածության ընդհանուր մակարդակի վրա կլինի համալրված ցածր արտադրողականության մակարդակ ունեցող ճյուղերի զարգացմամբ, որոնք ունեն էական սոցիալական օգտակարություն, և որոնց գործունեությունը կարող է ֆինանսավորվել տնտեսական աճի արդյունքում ձևավորվող եկամուտների հաշվին¹:

Միջազգային կառույցների գնահատմամբ աղքատության պատկերը Հայաստանում շատ ավելի տխուր է: Մասնավորապես, եթե ըստ ԱՎԾ-ի՝ ամսական 41 հազար 698 դրամից ավելի եկամուտ ունեցողը աղքատ համարվել չի կարող, ապա Համաշխարհային բանկի (ՀԲ) ուսումնասիրությունների համաձայն՝ Հայաստանում 2 միլիոնից ավելի մարդ աղքատ է, քանի որ նրանց ամսական եկամուտը չի գերազանցում 72 հազար դրամը (ՀԲ-ը որպես չափանիշ վերցրել է օրական 5 դրամ եկամուտը)²: Ըստ «Հազարամյակների զարգացման նպատակներ» զեկույցի՝ օրական 1.25-2 ԱՄՆ դրամով գոյատևողը համարվում է չափավոր աղքատ, իսկ 2-4 ԱՄՆ

¹ VIMONT CL. Evolution demographique, marche du travail et croissance de la productivite//Problemes econ.-P., 2000- N 2656/2657. -P. 38-31.

² <http://www.azatutyun.am/a/28217530.html>

դուլարի դեպքում՝ գրեթե աղքատ¹: 2015թ. աղքատության մակարդակը կազմել է 29.8%՝ նախորդ տարվա նկատմամբ նվազելով 0.2 տոկոսային կետով: Ընդ որում, ծայրահեղ աղքատ բնակչության մակարդակը նվազել է 0.3 տոկոսային կետով՝ կազմելով 2.0%: 2015թ. աղքատության խորությունը գնահատվել է 4.7%՝ 2014թ. 4.5%-ի համեմատ, իսկ աղքատության սրությունը մնացել է անփոփոխ՝ կազմելով 1.3%²:

Բնակչության կրթական մակարդակի բարձրացումը ազդում է բնակչության վերարտադրության վրա մի քանի ուղղություններով: Որպես կանոն, բարձր կրթական մակարդակով ընտանիքներում նվազում է երեխաների թիվը, բայց ապահովվում է նրանց բարեկեցությունը, առողջությունը և աճող սերնդի կրթությունը: Աշխատանքային միգրանտների աճող քանակը կարևոր ազդեցություն ունի վերարտադրության վրա, քանի որ բնակչության այս հատվածը չի մասնակցում իրենց երկրում վերարտադրության գործընթացին: Իրականում ծնելության սանդղակը կարող է ավելի բարձր լինել, քանի որ այս միգրանտները ընդգրկված չեն ռեգիդենտ բնակչության մեջ³:

Ընդունված է, որ կրթական մակարդակի բարձրացումը ազդում է նաև ամուսնական տարիքի վրա, այսինքն՝ ամուսնանում են կրթություն ստանալուց և աշխատանք ձեռք բերելուց հետո, ավելի ուշ տարիքում են ունենում առաջին և, հատկապես, երկրորդ երեխաներին: Աճել է կնոջ ամուսնական տարիքը, որի միջինը 2015թ. կազմել է 28 տարեկան, այն դեպքում երբ տասը տարի առաջ այդ ցուցանիշը կազմում էր 23 տարեկան⁴: Արդյունքում ընկել է նաև պտղաբերության գործակիցը: Մեկ կնոջը բաժին է ընկնում 1,6 երեխա: Բնակչության կրթական մակարդակը որոշում է աշխատանքային ռեսուրսների օգտագործման հնարավորությունը ժամանակակից աշխատանքային ձևերում և դրանով ապահովում բարձր մասնագիտական որակավորում:

Իրավագետ Լ. Բարնետը գտնում է, որ կրթության զարգացման և եկամուտների ավելացմանը զուգընթաց աշխարհի բնակչության աճը լրջագույն խնդիր է և անհրաժեշտություն է առաջանում այն սահմանափակել: Այսպիսով, որքան բարձր է երկրում բնակչության կրթական մակարդակը, այնքան դանդաղ է վերարտադրության գործընթացը⁵:

Բարձր մասնագիտական որակավորում ունեցող կանայք ավելի հաճախ են ամուսնալուծվում, քանի որ վստահ են իրենց նյութական ապահովվածության վրա: Այդ ամենը վկայում է ծնելիության մակարդակի իջեցման հավանականության մասին՝ կախված բնակչության կրթական մակարդակի հետագա զարգացմամբ: Առողջությունը բնակչության կենսունակության համար դիտվում է որպես հիմնական հատկություն, հնարավորություն տալով արդյունավետ կատարել իր սոցիալական և կենսաբանական գործառնությունները կյանքի կոնկրետ պայմաններում:

Ժողովրդագրության մեջ բնակչության առողջապահությունը ուսումնասիրում է նոր սերնդի կենսական և կայուն վերարտադրության տեսակետից: Առողջապահությունը հասկացությունը ներառում է երկարակեցությունը, ստեղծագործական և աշխատանքային ակտիվության երկարատև պահպանումը՝ հիվանդության և տառապանքի բացակայության պայմաններում: Այսպիսով, առողջապահության հասկացության մեջ ներառվում է ինչպես ֆիզիոլոգիական հատկությունները՝ հիվանդության առկայությունը կամ բացակայությունը, այնպես էլ բնակչության սոցիալական ընդունակությունները՝ երկար ապրելու և ակտիվ աշխատելու ունակությունները: Առողջապահության այդպիսի հասկացությունը համապատասխանում է ինչպես մարդկանց կենսաբանական իրավիճակին, այնպես էլ կոնկրետ սոցիալական, տնտեսական, էկոլոգիական կյանքի պայմաններին, որոնցից էլ կախված է բնակչության կենսունակությունը: Այդ պատճառով էլ բնակչու-

¹ www.worldbank.org/topic/poverty

² Հայաստանի վիճակագրական տարեգիրք 2016, էջ 106:

³ VOLUME 19, ARTICLE 25, PAGES 973-1018 PUBLISHED 01 JULY 2008 <http://www.demographic-research.org/Volumes/Vol19/25/> DOI: 10.4054/DemRes.2008.19.25 Research Article Slovakia: Fertility between tradition and modernity Michaela Potančoková Boris Vaňo Viera Pilinská Danuša Jurčová p. 1005.

⁴ Հայաստանի ժողովրդագրական ժողովածու, 2015, էջ 98:

⁵ [Larry D. Barnett/ Demographic factors in attitudes towards population growth and control, Journal of Biosocial Science /Volume 4/ Issue 1/ January 1972, https://doi.org/10.1017/S0021932000008300, 2008, pp.9-23.](https://doi.org/10.1017/S0021932000008300)

թյան առողջապահությունը սոցիալ-կենսաբանական երևույթ է: Այն կախված է ինչպես մարդկանց օրգանիզմի առանձնահատկություններից, այնպես էլ կյանքի արտաքին պայմաններից: Բնակչության կյանքի որակը բնութագրող ցուցանիշներին զուգահեռ, վիճակագրական ցուցանիշների համակարգում կարևոր տեղ են զբաղեցնում բնակչության առողջության վիճակը, կրթական մակարդակի ու մշակութային զարգացումները բնութագրող ցուցանիշները: Ներկայացնենք ՀՀ-ում կենսամակարդակի հիմնական սոցիալ-տնտեսական ցուցանիշներն ստորև բերված աղյուսակի միջոցով:

Աղյուսակ 1

ՀՀ-ում կենսամակարդակի հիմնական սոցիալ-տնտեսական ցուցանիշները 2011-2015թթ.¹

Անվանումը	2011	2012	2013	2014	2015
Միջին ամսական անվանական աշխատավարձը (դրամ)	108092	140739	146524	158580	171615
Նշանակված ամսական կենսաթոշակի միջին չափը (դրամ)	27 062	29 696	29 122	35 813	40 441
Սպառողական գների ինդեքս (%)	104.7	103.2	105.6	104.6	99.9
Տնտեսապես ակտիվ բնակչություն	1440.9	1418.3	1388.4	1375.7	1 316.4
Տնտեսական ակտիվության մակարդակ (%)	63.0	62.7	63.4	63.1	62.5
Գործազրկության մակարդակ (%)	18.4	17.3	16.2	17.6	18.5
Զբաղվածության մակարդակ (%)	51.4	51.9	53.2	52.0	50.9
ՀՆԱ-ն մեկ շնչի հաշվով (դոլար)	3 363	3 293	3 680	3 852	3 504
Նվազագույն սպառողական զամբյուղի ամսական արժեքը մեկ շնչի հաշվով (դրամ)	45736.8	41816.6	52038.5	57 927.6	54 413.6

Աղյուսակ 1-ի տվյալները վկայում են, որ 2015թ.-ին 2014թ.-ի համեմատությամբ միջին ամսական անվանական աշխատավարձն ավելացել է 13035 դրամով, նշանակված ամսական կենսաթոշակի միջին չափը ավելացել է 4628 դրամով, սպառողական գների ինդեքսը նվազել է 4.7 տոկոսային կետով, տնտեսապես ակտիվ բնակչության թվաքանակը նվազել է 59300-ով, տնտեսական ակտիվության մակարդակը նվազել է 0.6 տոկոսային կետով, ՀՆԱ-ն մեկ շնչի հաշվով նվազել է 348 դոլարով, և նվազագույն սպառողական զամբյուղի ամսական արժեքը մեկ շնչի հաշվով նվազել է 3514 դրամով: Ինչպես տեսնում ենք նշանակված ամսական կենսաթոշակի միջին չափը 2015թ. կազմել է 40441, մինչդեռ նվազագույն սպառողական զամբյուղի արժեքը մեկ շնչի հաշվով կազմել է 54 413.6:

Տնտեսության զարգացման և ազգաբնակչության կենսամակարդակի բարելավման գործում մեծ նշանակություն ունի եկամուտների ծավալների ավելացումը, քանի որ վերջինս խթանում է գնողունակ պահանջարկը և դրական ազդեցություն է գործում ամբողջ տնտեսության զարգացման վրա: Ուստի փորձենք անդրադառնալ անցումային տնտեսություններում եկամուտների ծավալների ազդեցությանը կենսամակարդակի բարելավման վրա:

Բնակչության կենսամակարդակը բնութագրող ցուցանիշներից է Զինի գործակիցը, որն իրենից ներկայացնում է բնակչության սպառման, եկամուտների և դրանց բաշխվածության անհավասարության գնահատման ցուցանիշը: 2015թ. Զինի գործակիցն ըստ եկամուտների կազմել է 0.374 (2014թ. 0.373-ի դիմաց), իսկ ըստ սպառման՝ 0.279 (2014թ. 0.277-ի դիմաց) (աղյուսակ 2): Դա վկայում է այն մասին, որ Հայաստանում բնակչության անհավասարությունն ավելի խորն է ըստ եկամուտների ցուցանիշի՝ սպառման ցուցանիշի համեմատ:

¹ Հայաստանի վիճակագրական տարեգիրք 2016թ. էջ 15-16, 51:

² Պարենային ապահովություն և աղքատություն, 2016թ. հունվար-սեպտեմբեր, էջ 102-104:

Աղքատության ցուցանիշները 2011-2015թթ.

(տոկոսներով)

	2011	2012	2013	2014	2015
Աղքատ	35.0	32.4	32.0	30.0	29.8
Ծայրահեղ աղքատ	3.7	2.8	2.7	2.3	2.0
Աղքատության խորություն	7.9	5.6	5.9	4.5	4.7
Աղքատության սրություն	2.4	1.6	1.7	1.3	1.3
Ջինի գործակից՝					
– ըստ եկամուտների անհավասարության			0.372	0.373	0.374
– ըստ սպառման անհավասարության			0.271	0.277	0.279

2015թ.-ի կտրվածքով ամենաքիչ ապահովված բնակչության 10%-ին բաժին է ընկել ընդհանուր եկամուտների 2.0%-ը, այն դեպքում, երբ ամենաշատ ապահովված 10% բնակչությանը՝ 32.2% կամ աղքատ ամենաաղքատ հատվածի եկամուտներից 16.4 անգամ ավելի (աղյուսակ 3): Համեմատության համար նշենք, որ մարդկային զարգացման բարձր մակարդակ ունեցող երկրներում այս հարաբերակցության ցուցանիշը տատանվում է 5-6 անգամի շրջանակներում: Այլ է պատկերը ծախսերի հարաբերակցության առումով. ամենաաղքատ բնակչության 10%-ին բաժին է ընկել ընթացիկ ծախսերի 3.2%-ը, իսկ ամենահարուստ 10%-ին՝ 28.6%-ը, որոնց հարաբերակցությունը կազմում է 9.0 անգամ ավելի: Բնակչության սպառողական ծախսերի կառուցվածքում սննդամթերքի ձեռքբերման ծախսերը վերջին տարիներին շարունակում են գերակշռել, որը և հենց աղքատության բարձր մակարդակի դրսևորման արդյունք է:

Աղյուսակ 3

**Բնակչության եկամուտների և ծախսերի բաշխման անհավասարությունը
արտահայտող ցուցանիշներ 2010-2015թթ.¹**

	2010թ.	2011թ.	2012թ.	2013թ.	2014թ.	2015թ.
20% ամենաապահով և 20% ամենաանապահով բնակչության եկամուտների և ծախսերի հարաբերակցությունը (անգամ)						
Ըստ դրամական եկամուտների	8.0	8.0	8.5	8.2	8.8	8,4
Ըստ սպառողական ծախսերի	5.2	5.4	5.2	5.2	5.6	5.6
10% ամենաապահով և 10% ամենաանապահով բնակչության եկամուտների և ծախսերի հարաբերակցությունը (անգամ)						
Ըստ դրամական եկամուտների	14.2	14.8	15.9	15.0	16.6	16.4
Ըստ սպառողական ծախսերի	8.1	8.5	8.2	8.2	9.1	9.0

ԱՎԾ-ի կողմից անցկացված հարցման համաձայն մասնակիցների պատասխաններն այն հարցին, թե ամսական մեկ շնչի հաշվով, որքան գումար է անհրաժեշտ լավ և շատ լավ ապրելու կամ գոյատևելու համար, ըստ 2015թ. հետազոտությունների արդյունքների, բերվում են ստորև².

Աղյուսակ 4

Տնային տնտեսությունների տեսակետը շատ լավ, լավ ապրելու համար և ծայրը ծայրին հասցնելու անհրաժեշտ անվանական ամսական գումարի չափը 2015թ.

(մեկ շնչի հաշվով)

	ՀՀ դրամով	ԱՄՆ դոլարով
Շատ լավ ապրելու համար	568 369	1 367
Լավ ապրելու համար	250 672	603
Գոյատևելու համար	95 680	230

¹ ՀՀ ԱՎԾ Հայաստանի վիճակագրական տարեգիրք 2015թ., էջ 105:

² Հայաստանի սոցիալական պատկերը և աղքատությունը, 2016, էջ 102:

2015թ. հետազոտության ընթացքում կենսամակարդակը բարձրացնելու ուղղությամբ իրենց ակնկալիքների վերաբերյալ տնային տնտեսության 16 և բարձր տարիքի անդամներից նշել են հետևյալը՝ անհատից ոչինչ կախված չէ, կառավարությունը պետք է ապահովի աշխատանքով և լավ պայմաններով (38.5%) կամ պլաններ չունեն (20.0%): Հարցվածների 12.4%-ը նշել է, որ փնտրում է եկամտաբեր աշխատանք Հայաստանում, իսկ սեփական գործ Հայաստանում ցանկանում է սկսել միայն 1.1%-ը:

Ներկայացնենք նաև սպառողական ծախսերի կառուցվածքը, որտեղ մեծ կարևորություն ունեն առողջապահության վրա կատարվող ծախսերը: Ակնհայտ է, որ առողջապահության վրա կատարվող ծախսերը որոշակիորեն պայմանավորում են բնակչության առողջական վիճակը, ուստի առողջապահական ծախսերում դեցիլային խմբերի տարբերությունը նշանակում է, որ առողջական վիճակը համեմատաբար բարվոք է ապահովված բնակչության մոտ, քան անապահով բնակչության մոտ, ինչը ենթադրում է մահացության մակարդակների նշանակալի տարբերություն:

Մյուս կողմից 2015թ.-ին տնային տնտեսության մեկ շնչի հաշվով միջին ամսական առողջապահության վրա կատարվող ծախսերը կազմում են ընդհանուրի 6.2%-ը, որ բավականին ցածր ցուցանիշ է: Ճիշտ է այն նախորդ տարվա համեմատ բավականին աճել է, բայց միևնույն է, շարունակում է ցածր մնալ (աղյուսակ 5): Համեմատության համար նշենք, որ զարգացած երկրներում արված հետազոտության համաձայն, բնակչության առավել ապահով խավի համար մահացության ցուցանիշն ավելի ցածր է, քան անապահով խմբերի մոտ, ինչը վկայում է, որ ապահով բնակչության կյանքի տևողությունը համեմատաբար ավելի երկար է քան անապահով բնակչությանը, ինչը նկատելի է նաև մեզ մոտ, որ գոյություն ունի եկամտի մեծության և մահացության մակարդակի միջև կախվածության:

Աղյուսակ 5

Բնակչության սպառողական ծախսերի կառուցվածքը 2013-2015թթ.¹
(ամսական, տնային տնտեսության մեկ անդամի հաշվով)

Ծախսերի հոդվածները	2013թ		2014թ		2015թ	
	դրամ	%	դրամ	%	դրամ	%
Սպառողական ծախսեր	36787	100	40770	100	42867	100
Պարենային ապրանքներ	19146	52.0%	20283	49.7%	20356	47.5%
Ոչ պարենային ապրանքներ	6 568	17.9%	7 442	18.3%	8 074	18.8%
Ծառայություններ	11 073	30.1%	13 045	32.0%	14 437	33.7%
այդ թվում՝ առողջապահություն	1 407	3.8 %	1 035	2.5%	2 659	6.2%

Սննդի վրա կատարվող իրենց ծախսերը բավարար են համարել բոլոր SS-ների 41.4%-ը, մասամբ բավարար՝ 25.5%-ը, իսկ ոչ բավարար՝ 5.3%-ը: Նպաստառու SS-ների դեպքում սննդի ծախսերի բավարարության աստիճանը բավականին ցածր է: Դրանց միայն 33%-ն է համարում բավարար, 38%-ը՝ մասամբ բավարար, իսկ 7%-ը՝ ոչ բավարար²:

Զբաղվածության վերը նկարագրված ուղղությունները, ներառյալ աշխատանքը արտասահմանում, բացահայտում են այն հիմնախնդիրները, որոնք դեռևս վնասում են տնտեսությանը: Հավելյալ եկամուտներ ստեղծելու համար անհրաժեշտ է զարգացնել ենթակառուցվածքները, որը կարող է նպաստել փոքր ու միջին ձեռնարկությունների զարգացմանը բնակչության եկամուտների ավելացմանը և գործազրկության կրճատմանը: Պետության կողմից ագրարային քաղաքականության միջոցով պետք է նպաստակառուղվված աշխատանք տարվի գյուղատնտեսության ոլորտի և տնտեսության այլ ճյուղերի միջև աշխատուժի համամասնական բաշխման և

¹ ԱՎԾ Հայաստանի վիճակագրական տարեգիրք 2015թ., էջ 103:

² Սոցիալական պատկերը և նպաստառու ընտանիքները Հայաստանում, ՏՀՀԿ, 2015, էջ 25:

արդյունավետ օգտագործման ուղղությամբ: ՀՀ տնտեսական քաղաքականությունը պետք է ուղղվի՝

- սոցիալական երաշխիքների քանակական ավելացմանը, որը հնարավորություն կընձեռի անապահով, աղքատ ընտանիքներին դուրս գալ այդ իրավիճակից իրենց նվազագույն պահանջմունքները բավարարելու համար,
- տարածքային զարգացման ծրագրերում գյուղական համայնքների արտադրական և սոցիալական ենթակառուցվածքների զարգացմանը,
- ոչ գյուղատնտեսական զբաղվածության հնարավորությունների ընդլայնմանը, ինչպես նաև փոքր արդյունաբերական ձեռնարկությունների ավելացմանը,
- գյուղատնտեսությունում տնտեսավարող սուբյեկտների կոոպերացման և տնտեսությունների խոշորացման տնտեսական արդյունավետության վերաբերյալ իրազեկվածության մակարդակի բարձրացմանը,
- գյուղական տարածքներում փոքր ու միջին ձեռնարկատիրության պետական աջակցության նպատակային ծրագրերի իրականացմանը,
- նորամուծությունների տեխնիկական վերազինմանը և տեխնոլոգիական գործընթացների արդիականացմանն ուղղված աջակցության ընդլայնմանը,
- ագրովերամշակման ոլորտում խոշոր ներդրումային ծրագրերի իրականացման աջակցմանը,
- կրթական, խորհրդատվական և տեղեկատվական համակարգերի ամրապնդմանը, կադրերի ուսուցման, վերապատրաստման ուղղությամբ տարվող աշխատանքների բարելավմանը:

ԱԶԳԱՐԱՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՍԱՄԱԿԱՐԴԱԿԸ ԲՆՈՒԹԱԳՐՈՂ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ

ՇՈՂԵՐ ՊՅՈՏՐԻ ՊՈՂՈՍՅԱՆ, տ.գ.թ.

*ՀՀ ԳԱԱ Մ.Բոթանյանի անվան տնտեսագիտության
ինստիտուտի գիտաշխատող*

Համառոտագիր

Շուկայական տնտեսության պայմաններում ազգաբնակչության զբաղվածության վիճակն էական ազդեցություն ունի կենսամակարդակի բարելավման վրա: Հոդվածում վերլուծվել են բնակչության կենսամակարդակը բնութագրող սոցիալ-տնտեսական ցուցանիշները, ՀՀ տնտեսապես ակտիվ բնակչության տեսակարար կշիռը ընդհանուրի մեջ՝ ըստ տարիքային խմբերի, ինչպես նաև բնակչության եկամուտների անհավասարաչափ բաշխվածության ցուցանիշները և սպառողական ծախսերի կառուցվածքը: Բնակչության կյանքի որակը բնութագրող ցուցանիշներին զուգահեռ կարևորվել են բնակչության առողջության վիճակը, ինչպես նաև կրթական մակարդակի զարգացումները բնութագրող ցուցանիշները:

Բանալի բառեր. *Բնակչություն, գործազրկություն, կենսամակարդակ, աղքատություն, կյանքի որակ, ծախս, եկամուտ, ցուցանիշ, ինդեքս:*

ТЕНДЕНЦИИ ИЗМЕНЕНИЯ ПОКАЗАТЕЛЕЙ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИХ УРОВЕНЬ ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ РА

ШОГЕР ПЕТРОВНА ПОГОСЯН, к.э.н.

научный сотрудник Института экономики им. М.Котаняна НАН РА

Аннотация

В условиях рыночной экономики состояние занятости населения оказывает существенное влияние на повышение уровня жизни. В статье проанализированы социально-экономические показатели, характеризующие уровень жизни населения, удельный вес экономически активного населения в общей численности населения РА соответствующей возрастной группы, а также показатели неравномерного распределения доходов населения и структура потребительских расходов. Наряду с показателями, характеризующими уровень жизни, отмечена важность состояния здоровья населения, а также показателей, характеризующих уровень развития образования.

Ключевые слова: *население, безработица, уровень жизни, бедность, качество жизни, расходы, доходы, показатель, индекс.*

THE ISSUES ON THE STANDARDS OF LIVING OF THE OF THE POPULATION IN THE REPUBLIC OF ARMENIA

SHOGER PYOTR POGHOSYAN, Ph.D. in Economics

*Research Associate, M. Kotanyan Institute of Economics
National Academy of Sciences, Republic of Armenia*

Abstract

In a market economy, the employment significantly affects the quality of life. The article analyzes the socioeconomic indicators characterizing the standards of living of the population, the share of the economically active population in the total population of the Republic of Armenia of the respective age group, and indicators of income distribution inequality and the composition of consumer expenditure as well. Along with indicators describing quality of life, the importance of the health condition of the population, and indicators describing the quality of education have been stressed.

Keywords: *Population, unemployment, standards of living, poverty, quality of life, expenses, expenditure, indicator, index*